

บทที่ ๗

พระมหากษัตริย์คุณในการพัฒนาท้องถิ่น

บุญของแผ่นดินไทย

พ่อหลวงบันดาลให้

น้ำรินดินดีใครเล่า

ที่ยั่งยืนมีข้าว

ทุกข์ใดเห็นไปบรรเทาด้วยพระบาท

เนื้อเพลง ภูมิแผ่นดินนวมินทร์มหาราชา ช่างต้น แต่งขึ้นเพื่อสดุดีพระเกียรติคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ที่ทรงปฏิบัติพระราชภารกิจเพื่อความร่มเย็นเป็นสุขแก่ประชาชนชาวไทยมาตลอดพระชนม์ชีพถึงวโรกาสเจริญพระชนมพรรษา ๗๒ ปี ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๒ โครงการที่ทรงปฏิบัติได้แก่ โครงการหลวง โครงการส่วนพระองค์ และโครงการตามแนวพระราชดำริ กระจายอยู่ทั่วทุกจังหวัด รวมทั้งจังหวัดนครศรีธรรมราช

เฉพาะที่จังหวัดนครศรีธรรมราช มีพระราชภารกิจที่ทรงปฏิบัติเพื่อประชาชนผู้ยากไร้ ๗ ลักษณะคือ การเสด็จเยี่ยมราษฎร การสงเคราะห์ราษฎร การแก้ปัญหาอุทกภัย การพัฒนาแหล่งน้ำและจัดสรรที่ดินทำกิน การพัฒนาการเกษตรและส่งเสริมอาชีพราษฎร การสาธารณสุขและสาธารณสุขการ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ในบรรดาพระมหากษัตริย์ของประเทศทั่วโลกนั้น ดูเหมือนว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของประเทศไทย ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงห่วงใยพสกนิกรของพระองค์มากที่สุด ตลอดระยะเวลา ๕๐ ปีเศษในการครองสิริราชสมบัติสมกับพระราชปณิธานครั้งเสด็จขึ้นครองราชย์ว่า เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม นับวันจะเป็นความจริงที่ประจักษ์แก่สายตาชาวโลกขึ้นทุกขณะ พระราชกรณียกิจที่ทรงประกอบ โดยเฉพาะในเรื่องการพัฒนาท้องถิ่น ล้วนแต่เป็นคุณแก่พสกนิกรชาวไทยทั่วทุกภาค ไม่ว่าเหนือใต้ อีสานและกลาง

กล่าวจำเพาะพระมหากษัตริย์คุณในการพัฒนาท้องถิ่นที่สำคัญยิ่งในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ การเสด็จเยี่ยมราษฎร การพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง และการช่วยผู้ประสบภัยภาคใต้ในนามมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ทั้งสามพระราชกรณียกิจมีรายละเอียดดังนี้

การเสด็จเยี่ยมราษฎร

ตามแบบแผนแห่งราชันตีประเพณีอันมีมาแต่โบราณนั้น เมื่อพระมหากษัตริย์ทรงกระทำพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเป็นพระมหากษัตริย์โดยสมบูรณ์แล้ว ก็จะมีพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้พสกนิกรของพระองค์ได้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ในสมัยโบราณที่เส้นทาง

คมนาคมยังมีน้อย การที่พระมหากษัตริย์จะเสด็จพระราชดำเนินไปทั่วพระราชอาณาจักร เพื่อให้ราษฎรได้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทโดยทั่วหน้ากันย่อมไม่เป็นการสะดวก จึงได้กำหนดพิธีไว้แต่เพียงการเสด็จพระราชดำเนินเสียบพระมหานครโดยกระบวนพยุหยาตราทางสถลมารค และทางชลมารค เพื่อให้ราษฎรในราชอาณาจักรได้มีโอกาสเฝ้าชมพระบารมีขณะเสด็จพระราชดำเนินเท่านั้น ส่วนมณฑลภายนอกราชอาณาจักรยังหาได้เสด็จพระราชดำเนินไปให้ราษฎรได้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทโดยทั่วถึงกันไม่

ครั้นต่อมาเมื่อบ้านเมืองเจริญขึ้น มีถนนหนทางเป็นทางสัญจรไปมาได้กว้างไกลออกไป และมีรถยนต์ที่จะพึงใช้เป็นพาหนะไปมาได้โดยสะดวก จึงบังเกิดราชันตี

ประเพณีใหม่ขึ้น คือพระมหากษัตริย์นอกจากจะเสด็จฯ เสียบพระนครแล้ว ยังได้เสด็จเยี่ยมราษฎรตามภูมิภาคต่างๆ ในมณฑลนอกราชธานีด้วย การเสด็จฯ เยี่ยมราษฎรนั้นประโยชน์มิใช่แต่เพียงราษฎรจะได้มีโอกาสเห็นเจ้าชีวิตเท่านั้นไม่ หากแต่ยังนำมาซึ่งความปลื้มปิติแก่ราษฎรด้วย สำหรับองค์พระมหากษัตริย์ก็ทรงได้ประโยชน์จากการเสด็จฯ กล่าวคือได้ทอดพระเนตรสภาพ

บ้านเมืองและความเป็นอยู่ของราษฎรด้วยสายพระเนตรของพระองค์เอง

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติ ในวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ ภายหลังพระราชพิธีบรมราชาภิเษกแล้ว ได้เสด็จออกไปทรงศึกษาต่อ ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์อีกระยะหนึ่ง ครั้นเมื่อได้เสด็จนิวัตเป็นการถาวรแล้ว ทรงกำหนดการเสด็จเยี่ยมราษฎรในภาคต่างๆ ทัวพระราชอาณาจักร โดยเริ่มเสด็จเยี่ยมราษฎรในจังหวัดต่างๆ ทางภาคเหนือ ระหว่างวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ถึง ๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ และเสด็จเยี่ยมราษฎรในจังหวัดต่างๆ ทางภาคใต้ ระหว่างวันที่ ๖ ถึง ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ ต่อมาโดยลำดับ

การเสด็จเยี่ยมราษฎรในภาคต่างๆ ทัวพระราชอาณาจักร ได้ก่อให้เกิดแนวพระราชดำริ เพื่อช่วยเหลือราษฎรที่ทุกข์ยากในกาลต่อมา เฉพาะจังหวัดนครศรีธรรมราช พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินหลายครั้ง นับตั้งแต่ครั้งแรกเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๐๒ เป็นต้นมา แต่ละครั้งที่เสด็จมีราษฎรเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทเป็นจำนวนมาก ในที่นี้ได้นำรายละเอียด เฉพาะการเสด็จครั้งแรกมาเสนอดังนี้

เมื่อรถยนต์พระที่นั่งเข้าสู่เขตจังหวัดนครศรีธรรมราชที่บ้านคลองปาง ตำบลกะปาง อำเภอกู่สง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในวันที่ ๑๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๒ เวลาประมาณ ๑๕.๓๙ น. นายจันทร์ สมบูรณ์กุล ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย พระแสงราชศัสตราประจำจังหวัดนครศรีธรรมราชแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จากนั้นจึงเสด็จพระราชดำเนินต่อไปยังพลับพลาหน้าว่าการอำเภอกู่สง เวลา ๑๕.๕๐ น. นายเคลื่อน จิตสำราญ นายอำเภอกู่สง นำเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมข้าราชการ ราษฎร และนักเรียนโรงเรียนต่างๆ ในอำเภอกู่สง ณ ที่นั้นมีราษฎรชายผู้หนึ่งลุกขึ้นขอจับพระหัตถ์ และกราบบังคมทูลว่า ตนคิดถึงพระเจ้าอยู่หัวมาหลายวันแล้ว เพิ่งได้เห็นและได้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทวันนี้เอง นับเป็นบุญของตนยิ่งนัก

ในขณะเดียวกัน มีราษฎรกลุ่มหนึ่งนำหญิงชราอายุประมาณ ๑๓๐ ปี ซึ่งกำชับให้ลูกหลานพามาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทให้จงได้ แม้จะต้องทาบหมไปกียินดี เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทักทาย ผู้คนต่างก็ปลาบปลื้มเป็นล้นพ้น ครั้นเวลา ๑๖.๕๕ น. เสด็จพระราชดำเนินออกจากอำเภอกู่สงเพื่อไปยังอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช

ขณะเสด็จถึงที่ประทับแรม ณ จวนผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราชในเวลา ๑๘.๐๕ น. นั้น มีราษฎรจำนวนมากกรูเข้ามาเกาะรั้วจวนผู้ว่าราชการจังหวัด และโห่ร้องถวายพระพร ทั้งสองพระองค์ได้ทรงโบกพระหัตถ์ต้อนรับบนพระระเบียงที่ประทับแรม นับเป็นภาพอันตรึงตาตรึงใจราษฎรที่เฝ้าอรับเสด็จยิ่งนัก

วันเสาร์ที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๒ เวลา ๐๙.๓๐ น. เสด็จพระราชดำเนินไปยังวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ที่บริเวณวัดพระมหาธาตุฯ มีราษฎรชาวนครศรีธรรมราชพากันมาคอยเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท และตั้งโต๊ะบูชาแบบต่างๆ อย่างแน่นขนัด ทั้งสองพระองค์เสด็จพระราชดำเนินเข้าวิหารพระมหาภิเนษกรมณ์ และเสด็จพระราชดำเนินขึ้นสู่ลานประทักษิณ ทรงพระสุหร่ายสรงพระบรมธาตุเจดีย์ แล้วพระราชทานพรสัสมพู่ซึ่งเป็นเสมือนผ้าพระบฏให้แก่ผู้ว่าราชการจังหวัดนำไปห่มพระบรมธาตุตามประเพณีชาวนคร จากนั้นจึงทรงถวายอุปถัมภ์

ต้นไม้ทอง ต้นไม้เงิน และธูปเทียนนมัสการพระบรมธาตุ แล้วเสด็จพระราชดำเนินไปยัง พระวิหารหลวง ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการบูชาพระรัตนตรัย แล้วทรงประเคนผ้าไตรและย่าม แก่พระสงฆ์ ๒๐ รูป พระสงฆ์ออกไปครองผ้าเสร็จแล้วกลับเข้ามานั่งยังอาสนะ เจริญพระพุทธมนตร์ จบแล้วทรงประเคนภัตตาหาร พระสงฆ์รับพระราชทานฉัน

ครั้นบ่ายเวลา ๑๕.๒๐ น. เสด็จพระราชดำเนินจากที่ประทับไปทรงวางพวงมาลา ที่อนุสาวรีย์วีรไทย ซึ่งเป็นที่บรรจุอัฐิทหารผู้ประกอบวีรกรรมด้านชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เมื่อเช้าวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ ด้วยความกล้าหาญ จากนั้นทรงประกอบพิธีวางศิลาฤกษ์โรงพยาบาล มณฑลที่ ๕ (ปัจจุบันคือโรงพยาบาลค่ายชิวาุธ) แล้วเสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมทหาร ณ กองบัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๕ ณ ที่นั้นผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๕ กราบบังคมทูลนำ นายทหารและภริยาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่นายทหาร แล้วเสด็จพระราชดำเนินตรวจแถวทหาร จากนั้นจึงเสวยพระสุธารสและทอดพระเนตรการแสดง รำถวายพระพร

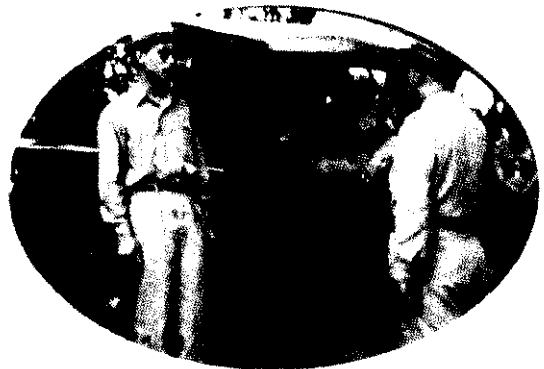
ครั้นเวลา ๑๖.๕๘ น. เสด็จพระราชดำเนินจากค่ายชิวาุธไปยังศาลากลางจังหวัดและ เสด็จพระราชดำเนินถึงหอพระพุทธสิหิงค์ แล้วเสด็จพระราชดำเนินประทับบนพลับพลาหน้า ศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช ณ ที่นั้นผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช กราบบังคมทูล นำข้าราชการและทหารเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ทรงมีพระราชดำรัสตอบขอบใจในการต้อนรับ อย่างพร้อมเพรียง ที่ทำให้ทรงหายเหน็ดเหนื่อยจากการเดินทาง ทรงยินดีที่ทราบว่าการทำอาชีพ มีผลดี ทรงอัญเชิญพระบรมธาตุและพระพุทธสิหิงค์ให้ช่วยคุ้มครองประชาชนชาวนครศรีธรรมราช ให้เจริญรุ่งเรืองตลอดกาล จากนั้นผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราชทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย พระบรมธาตุจำลอง นายกเทศมนตรีทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายพระเครื่องซึ่งชุดได้จากเจดีย์ยักซ์ วัดพระเงิน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ในช่วงนั้นเองมีราษฎรผู้หนึ่งทูลเกล้าทูลกระหม่อม ถวายเปิดซึ่งมีสีชาด้วยเห็นว่าเป็นของแปลก

วันอาทิตย์ที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๒ เวลา ๑๐.๐๐ น. เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์ พระที่นั่งไปยังน้ำตกพรหมโลก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช (เวลานั้นยังมีได้แยกเป็น อำเภอพรหมคีรี) ระหว่างทางได้ทรงหยุดรถยนต์พระที่นั่งที่ซุ้มของชาวไทยมุสลิม ที่ตลาดแขก คณะกรรมการชาวไทยมุสลิมได้ทูลเชิญเสด็จพระราชดำเนินลงเหยียบมัสยิดซอลาฮุดดิน เพื่อเป็น สิริมงคล ทรงได้ถามทุกข์สุขชาวไทยมุสลิมที่เฝ้ารอรับเสด็จ แล้วจึงเสด็จพระราชดำเนินต่อ

ก่อนถึงน้ำตกพรหมโลกระยะทางประมาณ ๑๐ กิโลเมตร ต้องทรงเปลี่ยนรถยนต์พระ ที่นั่งเป็นรถจี๊ปที่สามแยกบ้านตาล เพราะถนนในช่วงนี้เป็นถนนดินซึ่งราษฎรชาวนครศรีธรรมราช ภายใต้อำนาจการของนายศุภโชค พานิชวิทย์ นายอำเภอท่าศาลา ได้ร่วมมือร่วมใจกันขุดถนน เป็นเวลาแรมเดือนเพื่อน้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวาย

เมื่อถึงน้ำตกพรหมโลก ทรงพักผ่อนอิริยาบถ ทอดพระเนตรความงาม อันความงาม ของน้ำตกพรหมโลกเวลานั้น งามสุดที่จะหาคำมาพรรณนาได้ ก่อนเสด็จพระราชดำเนินกลับ ทรงลงพระปรมาภิไธยย่อ ภปร. และ สก. ไว้บนหน้าผาข้างน้ำตกด้วย

วันจันทร์ที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๒ เวลา ๐๘.๑๖ น. เสด็จพระราชดำเนินโดย รถยนต์พระที่นั่งออกจากที่ประทับ ณ จวนผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช เสด็จ

พระราชดำเนินถึงอำเภอร่อนพิบูลย์เมื่อเวลา ๐๙.๑๕ น. ทรงเยี่ยมราษฎรอยู่ประมาณชั่วโมงเศษ แล้วเสด็จพระราชดำเนินออกจากอำเภอร่อนพิบูลย์เวลา ๑๐.๒๕ น. ไปยังจังหวัดตรังเป็นลำดับต่อไป รวมเวลาเสด็จประทับที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ๓ วัน

นับแต่ได้เสด็จฯ เยี่ยมราษฎรในทุกภาคของราชอาณาจักรเป็นต้นมาจนถึงทุกวันนี้ เป็นเวลาถึง ๓๐ ปีแล้ว ตลอดกาลอันนานนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชอุตสาหะ อันแรงกล้าในการบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อประโยชน์แห่งปวงชนทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม มีพสกนิกรได้รับพระราชทานความช่วยเหลือบำบัดทุกข์บำรุงสุขจำนวนมาก นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่เปรียบมิได้

การพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง

บริเวณที่เรียกกันว่า ลุ่มน้ำปากพนัง ครอบคลุมพื้นที่ในเขตอำเภอปากพนัง อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอกวีไทร อำเภอชะอวด อำเภอร่อนพิบูลย์ อำเภอจุฬาภรณ์ บางส่วนของอำเภอลานสกา บางส่วนของอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช และอำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช นอกจากนี้ยังครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง และบางส่วนของอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา รวมพื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๑,๙๐๐,๐๐๐ ไร่ ทั้งนี้เป็นพื้นที่นามากกว่า ๕๐๐,๐๐๐ ไร่ และมีจำนวนประชากรประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ คน

จากความสมบูรณ์สู่ความขัดสน

พื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง ในครั้งอดีตเป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรในดินสินในน้ำ เป็นแหล่งอยู่อาศัยน้ำสำคัญแห่งหนึ่งของภาคใต้ ประชาชนมีฐานะมั่นคงทางเศรษฐกิจ แต่เมื่อเวลาผ่านไปและมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น ทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งป่าไม้ต้นน้ำลำธารซึ่งเคยอุดมสมบูรณ์ได้ลดจำนวนลงอย่างรวดเร็ว จนกลายสภาพเป็นป่าเสื่อมโทรม ซึ่งไม่สามารถที่จะดูดซับน้ำไว้ได้อีกก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง เป็นผลทำให้ปริมาณน้ำจืดในแม่น้ำปากพนังและลำน้ำสาขาในช่วงฤดูแล้งลดน้อยลง จากเดิมที่เคยมีถึงปีละเก้าเดือน ปัจจุบันเหลือเพียงปีละสามเดือนเท่านั้น

จากลักษณะของแม่น้ำปากพนังที่มีระดับท้องน้ำอยู่ต่ำกว่าระดับน้ำทะเลปานกลาง และมีความลาดชันน้อย จึงทำให้ทะเลสามารถรุกตัวเข้าไปตามลำน้ำเป็นระยะมากกว่า ๑๐๐ กิโลเมตร ประกอบกับน้ำเสียที่เกิดจากการทำนาเกลือ ได้ไหลลงในลำน้ำต่างๆ ทำให้พื้นที่บริเวณสองฝั่งแม่น้ำปากพนัง และลำน้ำสาขามีสภาพความเค็ม ไม่เหมาะที่จะใช้เพาะปลูกอีกต่อไป ยิ่งกว่านั้นในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังยังมีพрудวนเค็ม ซึ่งเป็นพрудวนใหญ่รองลงมาจากพрудวนแดง จังหวัดนครศรีธรรมราชเท่านั้น ที่มีพื้นที่ประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ ไร่ ซึ่งราษฎรใช้ทำประโยชน์อะไรไม่ได้ เพราะมีสภาพดินและน้ำเปรี้ยว

น้ำจืด - น้ำเค็ม - น้ำเปรี้ยว ปัญหาน้ำสามรสที่ชาวปากพนังต้องเผชิญอยู่ในปัจจุบันเป็นสาเหตุทำให้การประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะการทำนาได้รับความเสียหาย ผลผลิตตกต่ำ ผู้คนส่วนใหญ่ยากจน ปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ซึ่งหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งกรมชลประทาน ได้ร่วมมือกันหามาตรการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น แต่ยังไม่บรรลุผลเท่าที่ควร เพราะการแก้ไขต้องใช้เวลา

แนวพระราชดำริ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยในความเป็นอยู่ อาชีพ และสภาพแวดล้อมที่เป็นปัญหาดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง ได้พระราชทานแนวพระราชดำริหลายครั้งเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง เพื่อช่วยเหลือราษฎรอย่างเร่งด่วน โดยเมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๑ ได้ทรงมีพระราชวินิจฉัยให้กรมชลประทาน พิจารณาวางโครงการพัฒนาลุ่มน้ำคลองชะอวด ซึ่งเป็นต้นน้ำแม่น้ำปากพนัง โดยการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำใส ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๑ ได้พระราชทานพระราชดำริให้พิจารณาหาทางแก้ไขและบรรเทาอุทกภัยในบริเวณลุ่มน้ำปากพนังด้วยการขุดลอกคลองระบายน้ำพร้อมก่อสร้างอาคารประตูประบายน้ำ และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้คณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนา

พื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริเข้าเฝ้า ณ พระตำหนักทักษิณราชธานีเวศน์ และพระราชทานพระราชดำริเพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปัญหา สรุปได้ดังนี้

๑. ควรเร่งดำเนินการสร้างประตูปรับน้ำให้เสร็จโดยเร็ว เพราะเป็นงานเริ่มต้น และเป็นหลักในการแก้ไขปัญหามลพิษน้ำจืดสำหรับการเกษตรและการอุปโภคบริโภค

๒. การแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่ทำกินของราษฎรควรดำเนินการดังนี้

๒.๑ ขุดคลองระบายน้ำ พร้อมทั้งสร้างอาคารคุมบริเวณด้านหน้าของประตูปรับน้ำปากพนังเพื่อระบายน้ำออกจากพื้นที่โครงการให้ได้เร็วยิ่งขึ้น

๒.๒ ขุดลอกคลองท่าพญา พร้อมก่อสร้างประตูปรับน้ำท่าพญา เพื่อเร่งระบายน้ำออกจากพื้นที่

๒.๓ ขุดลอกและขยายคลองบ้านกลาง คลองปากพนัง คลองหน้าโกฏี พร้อมทั้งสร้างประตูปรับน้ำที่บ้านเสี้ยว และบ้านหน้าโกฏี เพื่อเร่งระบายน้ำผ่านประตูปรับน้ำลงสู่ทะเล

๒.๔ ขุดคลองระบายน้ำชะอวด-แพรกเมือง เพื่อเร่งระบายน้ำออกจากพื้นที่โครงการอีกเส้นทางหนึ่ง พร้อมก่อสร้างประตูปรับน้ำ

๓. กำหนดแนวเขตที่ชัดเจนเหมาะสม เพื่อแยกพื้นที่เกษตรน้ำจืด (นาข้าว) กับพื้นที่เกษตรน้ำเค็ม (นาเกลือ) ออกจากกันให้แน่นอนโดยให้ทิศตะวันออกคลองปากพนังและแม่น้ำปากพนังเป็นพื้นที่น้ำเค็ม พร้อมกับสร้างอาคารบังคับน้ำ จัดระบบชลประทานน้ำเค็มเพื่อเพาะเลี้ยงกุ้งและสัตว์น้ำเค็ม โดยกรมชลประทานกับกรมประมงร่วมกันพิจารณาหาแนวเขตที่เหมาะสมที่สุด

๔. พื้นที่ทางทิศตะวันตกของลุ่มน้ำปากพนังเป็นเทือกเขาสูง ให้พิจารณาวางโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ หรือฝายทดน้ำ เพื่อช่วยเหลือพื้นที่การเกษตร อุปโภคบริโภคและช่วยบรรเทาอุทกภัย

วัตถุประสงค์

เพื่อแก้ไขปัญหามลพิษน้ำจืด ปัญหาน้ำเค็ม น้ำท่วม และน้ำเปรี้ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง รวมทั้งการฟื้นฟูระบบการเกษตรในพื้นที่ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพต่างกัน เพื่อให้ราษฎรในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้นโดยถ้วนหน้า

การดำเนินงานระบบชลประทานในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง

- คลองระบายน้ำพร้อมประตูปรับน้ำและคันกันน้ำ ทำหน้าที่ระบายน้ำและป้องกันน้ำเค็มรวม ๔ สายได้แก่

คลองชะอวด-แพรกเมือง ระบายน้ำได้วินาทีละ ๕๔๐ ลูกบาศก์เซนติเมตร

คลองปากพนัง (เสี้ยว) ระบายน้ำได้วินาทีละ ๓๕๐ ลูกบาศก์เซนติเมตร

คลองบางโตและท่าพญา ระบายน้ำได้วินาทีละ ๑๓๐ ลูกบาศก์เซนติเมตร

คลองระบายน้ำอุกเงิน ระบายน้ำได้วินาทีละ ๒๑๐ ลูกบาศก์เซนติเมตร

- คันแบ่งเขตน้ำจืดน้ำเค็มซึ่งจะใช้แนวถนนเดิมของ รพช. เป็นส่วนใหญ่ เพื่อแบ่งเขตพื้นที่สำหรับประกอบอาชีพที่เหมาะสม

- คั่นกันทรายปากคลองระบายน้ำชะอวด - แพรกเมือง ความยาว ๓๐๐.๐๐ เมตร จากชายฝั่งทะเล

- ปรับปรุงระบบชลประทาน (ที่มีอยู่เดิม) โดยใช้เครื่องสูบน้ำขนาดเล็ก พื้นที่รวม ๔๘๐,๐๐๐ ไร่ ให้สามารถใช้น้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- งานก่อสร้างระบบชลประทานท้ายฝายไม้เสียบ พื้นที่ ๒๔,๐๐๐ ไร่

- งานก่อสร้างระบบชลประทานท้ายอ่างเก็บน้ำห้วยใส บริเวณนิคมสวนสนุน ๑๗,๕๐๐ ไร่

งานพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง

ทุกหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร่วมเป็นอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง โดยมีปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นประธาน นโยบายหลักในการดำเนินงาน สรุปได้ดังนี้

๑. จัดทำพื้นที่การทำนาทุ่งให้อยู่ในขอบเขตที่กำหนด

๒. ปรับปรุงการผลิตข้าวให้มผลิตสูงทั้งปริมาณและคุณภาพ

๓. ส่งเสริมให้มีการทำการเกษตรผสมผสานโดยเน้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน

๔. อนุรักษ์ป่าไม้ ตลอดจนดินและน้ำ

๕. พัฒนาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมให้มีสภาพที่ดี

แผนการดำเนินงาน

โครงการนี้ได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีให้ดำเนินงานระยะแรก ดังนี้

๑. ดำเนินการก่อสร้างในปีงบประมาณ ๒๕๓๘ ถึง ๒๕๔๕

๒. ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการแก้ไขและพัฒนาสิ่งแวดล้อมในปีงบประมาณ ๒๕๓๘ ถึง ๒๕๔๖

๓. ดำเนินการตามแผนการพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำปากพนัง ซึ่งได้เริ่มดำเนินการมาแล้วตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๓๘

ประโยชน์ของโครงการ

๑. ป้องกันการรุกตัวของน้ำเค็มเข้าไปทำลายพื้นที่เกษตร

๒. เก็บกักน้ำจืดไว้ในลำนน้ำปากพนังและลำนน้ำสาขา เพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภค ประมาณ ๗๐ ล้านลูกบาศก์เมตร

๓. ส่งน้ำไปยังพื้นที่เพาะปลูกสองฝั่งลำนน้ำประมาณ ๕๒๑,๕๐๐ ไร่ ในฤดูฝน และประมาณ ๒๔๐,๗๐๐ ไร่ ในฤดูแล้ง

๔. เร่งระบายน้ำออกจากพื้นที่อุทกภัยลงสู่ทะเลได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น

๕. ชะจัดปัญหาความขัดแย้งระหว่างเกษตรกรรนาทุ่งและเกษตรกรนาข้าว เนื่องจากการแบ่งเขตการใช้พื้นที่อย่างชัดเจน

๖. ลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นฐานไปทำกินในที่อื่น

๗. เพิ่มพูนผลผลิตการเกษตรหลากหลายและครบวงจรทั้งทางด้านการเพาะปลูก

การประมง ปศุสัตว์ ตลอดจนพัฒนาอุตสาหกรรม

๘. ยกระดับมาตรฐานการครองชีพและความเป็นอยู่ของราษฎร

ลุ่มน้ำปากพนัง สถานภาพ พลวัตร ความคิด การดำเนินงาน และทิศทางการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนังมีพื้นที่อย่างไรนั้น หากได้กำหนดแน่ชัดไม่ ดูราวกับว่าพื้นที่เปลี่ยนขอบเขต ขอบชายไปตามที่หน่วยงานราชการกำหนดขึ้นในแต่ละครั้ง จำนวนพื้นที่จึงไม่ค่อยจะตรงกัน อย่างไรก็ตามพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังตามความรู้สึกหรือสามัญสำนึกของเกษตรกร หรือประชาชนที่ เกิดหรือมีภูมิลำเนาในนครศรีธรรมราช ต่างก็เข้าใจตรงกันว่า คือพื้นที่ซึ่งอยู่ในแนวแม่น้ำ ปากพนังที่ไหลจากอำเภอลงสวตลงสู่ทะเลที่อำเภอปากพนัง โดยมีคลองสาขาสำคัญคือ คลอง หัวไทร ฉะนั้นพื้นที่ศูนย์กลางจึงตั้งอยู่บริเวณอำเภอปากพนัง อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอลงสวต

ส่วนการกำหนดพื้นที่ของทางราชการตามแนวทางการพัฒนาในช่วงหลัง ดูไม่ค่อยจะตรงกัน แต่โดยหลักแล้วจะครอบคลุมสี่อำเภอนี้ในเขตปริมาตรติดต่อกันอยู่เสมอ และ มักจะถูกผนวกเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ลุ่มแม่น้ำ คืออำเภอร่อนพิบูลย์ (บางส่วน) อำเภอเมือง (บางส่วน) อำเภोजุฬาภรณ์ (ที่แยกออกจากอำเภอลงสวตและอำเภอร่อนพิบูลย์) มีดังนี้

๑. พื้นที่ เขตปกครอง ครีวเรือน และประชากรลุ่มน้ำปากพนัง

ในบทความนี้ได้ใช้ขอบเขตพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังตามแนวทางที่กองทัพบกที่ ๔ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค ๔ จังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกำหนดขึ้น เพื่อจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนัง ใน พ.ศ. ๒๕๓๐ ประกอบด้วยอำเภอลงสวต อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอหัวไทร อำเภอลงสวต และ บางตำบลในอำเภอเมือง ได้แก่ ตำบลบางจาก ตำบลท่าเรือ และตำบลท่าไร่ อำเภอร่อนพิบูลย์ ได้แก่ ตำบลควนพัง อำเภोजุฬาภรณ์ ได้แก่ตำบลสามตำบล มีเนื้อที่ประมาณ ๑,๗๓๔,๕๔๔ ไร่ หรือประมาณร้อยละ ๒๖.๖๔

๒. ความคิดการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนัง : มิติทางประวัติศาสตร์

สถานการณ์การพัฒนาในบริเวณลุ่มน้ำปากพนังแปรเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา ตามเงื่อนไขนโยบายการพัฒนาของรัฐที่กำหนดมาจากภาคราชการ และภาคธุรกิจเอกชน รูปแบบการพัฒนาล่าสุดเกี่ยวกับอาชีพ เช่น การทำนาเกลือ เป็นรูปแบบหนึ่งที่ได้เข้ามาในบริเวณ พื้นที่บางส่วนของลุ่มน้ำปากพนัง โดยเฉพาะบริเวณริมทะเลในเขตอำเภอหัวไทร อำเภอปากพนัง และพื้นที่ริมลำคลองสาขาในอำเภอเชียรใหญ่ อำเภอหัวไทรเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๕๓๑ ส่วนอีก รูปแบบหนึ่งคือ การเปลี่ยนแปลงที่ดินนาข้าวให้เป็นการทำไร่นาสวนผสม กำลังถูกผลักดันให้เป็นทางเลือกใหม่ของประชาชนจากทางราชการ เพื่อแก้ไขความต้อยพัฒนาของเกษตรกรลุ่มน้ำ ปากพนัง อย่างไรก็ตาม ระยะเวลาสองทศวรรษที่ผ่านมาได้มีปัจเจกบุคคล องค์กรบุคคล หรือ องค์กรต่างๆ พยายามที่จะแก้ปัญหาหรือคิดค้นแสวงหาแนวทาง หรือกำหนดกิจกรรมและ โครงการเพื่อปฏิบัติในพื้นที่ลุ่มน้ำ ในที่นี้ ได้ศึกษารวบรวมเกี่ยวกับพลวัตรความคิดหรือรูปแบบ ต่างๆ ในความพยายามพัฒนาลุ่มน้ำ จากเอกสารต่างๆ มาประมวลไว้เพื่อเป็นหลักฐาน ความคิดในการพัฒนาพื้นที่บริเวณนี้ให้ปรากฏ โดยถือว่านี่คือมิติใหม่ทางประวัติศาสตร์ของ ลุ่มน้ำปากพนังอย่างแท้จริง

วันที่ ๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๑ มีพระราชดำริครั้งที่ ๑ เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานชลประทานที่ ๑๑ เข้าเฝ้า

ณ ที่ประทับแรม โรงปูนซีเมนต์ทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ครึ่งนี้ ทรงมีพระราชวินิจฉัยเกี่ยวกับโครงการชลประทานในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้พัฒนาลุ่มน้ำชะอวดโดยก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยน้ำใส ระยะแรกทรงพิจารณาให้สร้างฝายทดน้ำคลองไม้เลียบ ที่ตำบลเกาะขันธุ์ อำเภอลำชะอวด พร้อมระบบส่งน้ำโดยแรงดันมาก่อน

พ.ศ. ๒๕๒๔ กองทัพอากาศที่ ๔ และจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ร่วมกันดำเนินการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร โดยเน้นการทำนาเป็นหลัก การประมงและปศุสัตว์ อยู่อันดับรอง แต่ไม่ได้ดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

พ.ศ. ๒๕๒๕ กรมชลประทานได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลญี่ปุ่น ศึกษาชลประทานในการพัฒนาพื้นที่ฝั่งขวาลุ่มน้ำปากพนังพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะบริเวณพื้นที่ที่จะทำระบบชลประทานแต่ไม่อาจดำเนินการได้เพราะขาดงบประมาณ

มีนาคม - มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๗ จังหวัดนครศรีธรรมราช ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ขอความช่วยเหลือจากรัฐบาลออสเตรเลียในการจัดส่งบริษัทที่ปรึกษามาทำการสำรวจและวางแผนพัฒนาลุ่มน้ำในอำเภopakพนังและอำเภอมืองประมาณ ๕๖,๒๕๐ ไร่ พร้อมทั้งได้จัดทำข้อเสนอเพื่อดำเนินการศึกษาพื้นที่ที่เหลือ ๑ ล้านไร่ โดยได้ศึกษาพัฒนาแหล่งน้ำในลุ่มน้ำทั้งในส่วนของการขุดเจาะน้ำบาดาลและการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ

พ.ศ. ๒๕๒๙ มีกลุ่มนักวิชาการ สื่อมวลชน โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ นักธุรกิจทหารจากกองทัพอากาศที่ ๔ นักการเมืองระดับชาติ จัดประชุมสัมมนาเกี่ยวกับปัญหาลุ่มน้ำปากพนังสองครั้ง ที่ห้องอาครนครินทร์ และโรงแรมทักษิณตามลำดับ นำเอาผลจากการสัมมนาเข้าสู่กองทัพอากาศเพื่อช่วยผลักดันให้สภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มาร่วมกับหน่วยราชการในพื้นที่จัดทำแผนแม่บท

พ.ศ. ๒๕๓๐ กองทัพอากาศที่ ๔ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาคที่ ๔ จังหวัดนครศรีธรรมราช และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ร่วมกันจัดทำแผนแม่บท โครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนังตามคำสั่งกองทัพอากาศที่ ๔ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในกองทัพอากาศที่ ๔ ที่ ๑๙๐/๒๕๓๐ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ และนำเสนอเป็นเอกสารการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งการกำหนดกลยุทธ์ และเป้าหมาย แนวทางการพัฒนาสามประการคือ แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ แนวทางการพัฒนาสังคมและประชากร แนวทางการพัฒนาทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ สองประการใหญ่ และเจ็ดประการย่อย

พ.ศ. ๒๕๓๐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๖ (๒๕๓๐ - ๒๕๓๔) ได้กำหนดพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังไว้ในแนวนโยบายการพัฒนาด้วย ในการกระจายความเจริญและสร้างความเป็นธรรม แผนงานที่ ๙ แผนพัฒนาเมืองและพื้นที่เฉพาะ เรื่องการเตรียมการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่บริเวณอื่น ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะเตรียมการพัฒนาภาคใต้อย่างเป็นระบบ เพื่อมุ่งสู่การแข่งขันการค้ากับนานาชาติ การกระจายการพัฒนาอุตสาหกรรมและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร

พัฒนาลุ่มน้ำปากพนัง แก่หม่อมเจ้าจักรพันธุ์เพ็ญศิริ จักรพันธุ์ แก่อธิบดีกรมชลประทาน พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ณ อาคารชัยพัฒนา สวนจิตรลดา ในการบรรเทาอุทกภัยและฟื้นฟูพื้นที่ที่ได้รับความเสียหาย จึงเกิดโครงการพัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่ภาคใต้ที่ประสบอุทกภัย ได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี

วันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๒ ที่ประชุมคณะรัฐมนตรี มีมติเห็นชอบและอนุมัติตามข้อเสนอของกรมประมงให้ดำเนินการ **โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังเพื่อการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล โดยใช้เทคโนโลยีแผนใหม่และระบบชลประทานน้ำเค็ม** โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งพัฒนาอาชีพ พัฒนาความเป็นอยู่ กระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และลดปัญหาความยากจนด้วยการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งบริเวณลุ่มน้ำปากพนังเพื่อเพาะเลี้ยงกุ้ง พื้นที่ที่จะดำเนินการนั้นแบ่งออกเป็นสองแปลง คือพื้นที่สาธารณประโยชน์ (เนื้อที่ ๒,๐๐๐ ไร่) และพื้นที่ที่ราษฎรมีสิทธิครอบครอง และประสงค์เข้าร่วมโครงการอีก ๒,๐๐๐ ไร่ โดยอนุมัติเงินงบประมาณ ๒๐๐ ล้านบาท ซึ่งในปีงบประมาณจัดสรรให้จำนวน ๔๒ ล้านบาท เพื่อจ่ายเป็นงวดแรก

ส่วนการดำเนินงานนั้น มีการประชุมที่ศาลากลางจังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ ๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๒ ประกอบด้วยอธิบดีกรมประมง ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอในพื้นที่ หัวหน้าส่วน และข้าราชการที่เกี่ยวข้อง นักการเมืองท้องถิ่น และ ส.ส. เขตเลือกตั้งที่ ๓ มีมติเลือกเอาพื้นที่สาธารณประโยชน์ที่สงวนเลี้ยงสัตว์ทุ่งหน้าโกฏี อำเภอปากพนัง เนื้อที่ ๒,๖๐๐ ไร่ และพื้นที่ราษฎรมีเอกสารสิทธิ์และประสงค์จะเข้าร่วมโครงการ คือกลุ่มเกษตรกร ปากกระวะ อำเภอหัวไทร เนื้อที่ ๑,๐๐๐ ไร่ แต่เนื่องจากกระยะแรกงบประมาณอาจจะไม่เพียงพอ จึงให้เริ่มในพื้นที่ทุ่งหน้าโกฏีก่อน ขณะนี้ได้เริ่มแล้วโดยมีผู้เข้าร่วม ๑๖๔ ราย ในพื้นที่ ๑,๓๐๐ ไร่ ส่วนที่บ้านปากกระวะนั้น บริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ (CP) เข้าไปร่วมดำเนินการแล้ว

วันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๒ คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติ โครงการพัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่ภาคใต้ที่ประสบอุทกภัย ให้ดำเนินการเจ็ดปี เริ่มในปีงบประมาณ ๒๕๓๒ มีเจ็ดโครงการย่อยในพื้นที่ต่างๆ และหนึ่งในเจ็ดนั้นคือ โครงการบรรเทาอุทกภัยแม่น้ำปากพนัง อย่างไรก็ตามโครงการชลประทานได้วางแผนดำเนินงานไว้สองระยะ

ระยะแรก ขุดขยายคลองธรรมชาติ และปรับปรุงขุดคลองระบายน้ำ คือ แพรกเมือง-ชะอวด ระยะทาง ๒๖ กิโลเมตร มีอาคารประกอบ คลองระบาย บ่อคณที ระยะทาง ๔.๗ กิโลเมตร มีอาคารประกอบ คลองระบายน้ำหน้าโกฏี ระยะทาง ๗.๕ กิโลเมตร มีอาคารประกอบ ขุดลอกคลอง-ขยายคลองต่างๆ เช่น คลองท่าพญา คลองบางไทร พร้อมอาคารประกอบ

ระยะที่สอง พิจารณาขุดคลองใหม่เป็นช่องแนวลาด เพื่อระบายน้ำในแม่น้ำปากพนังให้ลงสู่ทะเลเร็วขึ้น โดยก่อสร้างประตูระบายน้ำ และคันกันน้ำเพื่อเก็บกักน้ำจืดในลุ่มน้ำทั้งหมด

พ.ศ. ๒๕๓๒ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ปรับปรุงจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอีกครั้งหนึ่ง

พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๒ นายธานี ศักดิ์เศรษฐี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

จังหวัดนครศรีธรรมราชในบทบาทของนักการเมืองพื้นที่นี้ได้สนใจต่อปรากฏการณ์การพัฒนาและให้สัมภาษณ์ถึงการแก้ปัญหาการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนังต่อสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย

พ.ศ. ๒๕๓๕ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๗ (๒๕๓๕-๒๕๓๙) ได้ระบุพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังไว้ในกรอบโครงสร้างการผลิต การเกษตร และการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคเกี่ยวกับการพัฒนาความพร้อมของเกษตรกร โดยให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษแก่กลุ่ม หรือพื้นที่ที่มีปัญหาทางการเกษตรเป็นการเฉพาะ

วันที่ ๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริครั้งที่ ๓ ณ สถานีสูบน้ำบ้านโคกภูแว ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เมื่อคราวสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จแปรพระราชฐาน ณ พระตำหนักทักษิณราชินีแคว้น มีพระราชดำริสรุปความว่า ควรก่อสร้างประตูระบายน้ำปากพนังห่างไปทางทิศใต้ประมาณ ๓ กิโลเมตร อย่างเร่งด่วน เพื่อป้องกันน้ำทะเลไม่ให้ไหลเข้าแม่น้ำและเก็บกักน้ำจืดไว้ในแม่น้ำและตามลำน้ำ สำหรับการบรรเทาน้ำท่วม ควรขุดคลองระบายน้ำแยกจากแม่น้ำปากพนังเพิ่มเติมตามความเหมาะสม

วันที่ ๑๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริครั้งที่ ๔ สถานีสูบน้ำตอหลัง ตำบลไพรวัน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส สรุปด้านกิจกรรมต่อเนื่องเพื่อช่วยเหลือราษฎรในการประกอบอาชีพพัฒนาความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ควรให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งฝ่ายทหารร่วมมือช่วยกันพัฒนาให้เกิดผลควบคู่ไปกับการดำเนินการด้านแหล่งน้ำ และควรสร้างเขื่อนทดน้ำในแม่น้ำปากพนัง ณ จุดห่างจากอำเภอปากพนังไปทางทิศใต้ประมาณ ๕ กิโลเมตร เพื่อป้องกันน้ำเค็มบุกรุก และเก็บน้ำจืดไว้ในลำน้ำ สำหรับให้เกษตรกรใช้ทำการเกษตรและมีน้ำใช้อุปโภคบริโภคตลอดปี รวมทั้งเป็นแหล่งน้ำดิบสำหรับใช้ผลิตสร้างส่งระบบระบายน้ำออกจากพื้นที่น้ำท่วมลงทะเลให้เร็วที่สุด

วันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๖ คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) มี ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีนายชวน หลีกภัย เป็นประธาน ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๑/๒๕๓๖ ลงวันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๖ และเพิ่มเติมคำสั่งที่ ๒/๒๕๓๖ ลงวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๖ ให้ดำเนินการก่อสร้างอาคารเฉลิมพระเกียรติ เพื่อพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง ถวายเป็นราชสักการะเนื่องในวโรกาส พระราชพิธีกาญจนาภิเษก พุทธศักราช ๒๕๓๙ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามพระราชประสงค์ ต่อมาคณะกรรมการบริหารได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นอีก ๔ คณะ คือ คำสั่งคณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๑/๒๕๓๖ ลงวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖ คำสั่งที่ ๒/๒๕๓๖ ลงวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๓๖ คำสั่งที่ ๓/๒๕๓๖ ลงวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๓๖ คำสั่งที่ ๑/๒๕๓๗ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๓๗ คือ

๑. คณะอนุกรรมการดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๒. คณะอนุกรรมการฝ่ายก่อสร้างด้านชลประทาน

๓. คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๔. คณะอนุกรรมการฟื้นฟูระบบการเกษตรในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง

วันที่ ๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๖ พระราชดำริครั้งที่ ๖ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานโอกาสให้คณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริเข้าเฝ้า ณ พระตำหนักทักษิณราชินีเวศน์ จังหวัดนราธิวาส และได้พระราชทานพระราชดำริเป็นแนวทางดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง มีรายละเอียด สรุปดังนี้

๑. ควรเร่งดำเนินการก่อสร้างประตูระบายน้ำปากพนังให้เสร็จโดยเร็วเพราะงานนี้เป็นจุดเริ่มต้น และเป็นจุดหลักในการแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำจืดสำหรับการเกษตร การ

วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๓๖ แสดงออก
ณ พระตำหนักทักษิณราชินีเวศน์
พระราชทานพระบรมราชวโรกาส
ให้ นายจุลนภ สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
องคมนตรี ในฐานะประธานกรรมการ
บริหารโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำ
ปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
นำคณะกรรมการบริหารฯ เข้าเฝ้า
ทูลละอองธุลีพระบาทกราบบังคมทูล
รายงานผลความก้าวหน้าของแผนงาน
ที่ได้พระราชทานแนวพระราชดำริไว้

อุปโภคบริโภค ป้องกันน้ำทะเลรุกในฤดูแล้ง และปัญหาน้ำท่วมที่ทำกินของราษฎรในฤดูฝน นอกจากนี้ควรก่อสร้างโครงการอื่นที่ต่อเนื่อง แยกเป็นโครงการย่อยต่างๆ

๒. เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาน้ำท่วมพื้นที่ทำกินของราษฎร ควรดำเนินการดังนี้

๒.๑ ควรพิจารณาขุดคลองระบายน้ำพร้อมอาคารควบคุม เพื่อระบายน้ำจากแม่น้ำปากพนัง ออกทางทะเลบริเวณหน้าประตูระบายน้ำ

๒.๒ ควรเร่งปรับปรุงโดยการขุดลอกขยายคลองท่าพญา พร้อมก่อสร้างประตูระบายน้ำท่าพญาที่ริมทะเล

๒.๓ ควรเร่งปรับปรุงโดยการขุดคลองบ้านกลาง คลองปากพนัง และขุดคลองหน้าโกฏีพร้อมก่อสร้างประตูระบายน้ำเสื่อร้าง และประตูระบายน้ำหน้าโกฏีที่กรมชลประทานกำลังก่อสร้าง

๒.๔ ควรพิจารณาขุดคลองระบายน้ำสายชะวอด แพรกเมือง พร้อมทั้งพิจารณาก่อสร้างประตูระบายน้ำชะวอด

๓. ควรพิจารณากำหนดแนวเขตที่เหมาะสม เพื่อแยกที่น้ำจืด (พื้นที่นาข้าว) และพื้นที่น้ำเค็ม (พื้นที่นาเกลือ) ออกจากกัน โดยพิจารณาบริเวณด้านทิศตะวันออกของคลองปากพนังและแม่น้ำปากพนังเป็นพื้นที่น้ำเค็มพร้อมทั้งสร้างอาคารประกอบเพื่อป้องกันปัญหาน้ำจืดและน้ำเค็มปะปนกันรวมทั้งก่อสร้างระบบชลประทานน้ำเค็มเพื่อการเลี้ยงกุ้งและสัตว์น้ำเค็มอื่นๆ

๔. ควรพิจารณาวางแผนโครงการและก่อสร้างอ่างเก็บน้ำหรือฝายทดน้ำ สภาพภูมิประเทศทางด้านตะวันตกของลุ่มน้ำปากพนังที่เป็นเทือกเขาสูง ถัดลงมาเป็นที่ราบเชิงเขา

วันที่ ๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๖ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จบ้านเนินธัมมัง หมู่ที่ ๕ ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเชียรใหญ่ ทรงเยี่ยมราษฎรและตั้งศูนย์ศิลปาชีพ ตั้งธนาคารข้าว

วันที่ ๒๗ - ๒๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๖ สถาบันทรัพยากรชายฝั่ง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ร่วมกับศูนย์พัฒนาภาคใต้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หอการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราช สภาจังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอปากพนังและเทศบาลเมืองปากพนัง จัดประชุมเรื่อง แนวทางร่วมพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง เพื่อหาแนวทางการกำหนดรูปแบบความร่วมมือระหว่างองค์กรท้องถิ่น หน่วยราชการ และประชาชนในพื้นที่การจัดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชายฝั่งร่วมกันในแหลมตะลุมพุก ที่โรงแรมไทยไฮเต็ลนครศรีธรรมราช มีผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น ๔๒ คน สรุปว่าเพื่อให้การพัฒนาแหลมตะลุมพุก อำเภอปากพนังมีความเป็นไปได้และสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น ที่ประชุมได้เสนอให้มีการจัดตั้งคณะทำงาน ประกอบด้วยผู้แทนองค์กรต่างๆ โดยให้ศูนย์พัฒนาภาคใต้ และสถาบันทรัพยากรชายฝั่ง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำทางวิชาการ หรือเป็นเลขานุการคณะทำงาน โดยร่วมกันกำหนดแนวทางการพัฒนาปากพนัง จัดลำดับความสำคัญของการพัฒนาจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

วันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๖ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จบ้านค้อแดง หมู่ที่ ๕ ตำบลเขาพระบาท อำเภอเชียรใหญ่ ตรวจเยี่ยมราษฎร พร้อมจัดตั้ง

ศูนย์ศิลปาชีพ วันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๖ พระราชทานพระราชดำริ ครั้งที่ ๗ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราโชวาทแก่คณะบุคคลที่เข้าเฝ้าฯ เพื่อถวายพระพรชัยมงคล ณ ห้องดุสิตาสนา พระราชวังจิตรลดารโหฐาน เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา

วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๖ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัย ในฐานะประธาน กปร. อนุมัติเงินงบประมาณจากงบกลาง ไว้สำหรับการดำเนินงานโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในวงเงินไม่เกิน ๖๘,๐๖๕,๑๘๐ บาท

วันที่ ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ คณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ออกคำสั่งแจ้งเกี่ยวกับโครงการ มีลักษณะดังนี้

๑. กรมชลประทานจะก่อสร้างประตูระบายน้ำปิดกั้นแม่น้ำปากพนังพร้อมอาคารประกอบเพื่อสกัดกั้นน้ำเค็มที่รุกไหลเข้าในแม่น้ำและลำน้ำสาขา ตลอดจนระบายน้ำท่วมที่เกิดจากอุทกภัยในฤดูฝนออกสู่ทะเล ที่บ้านบางปี่ ตำบลหูล่อง และตำบลบางพระ อำเภอปากพนัง

๒. เพื่อบรรเทาอุทกภัย กรมชลประทานจะขุดและขยายลำน้ำเดิม หรือ ขุดคลองระบายน้ำออกจากพื้นที่ให้ไหลลงสู่ทะเลได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น พร้อมทั้งก่อสร้างประตูระบายน้ำบังคับน้ำในคลองทุกสายที่อยู่ติดทะเล

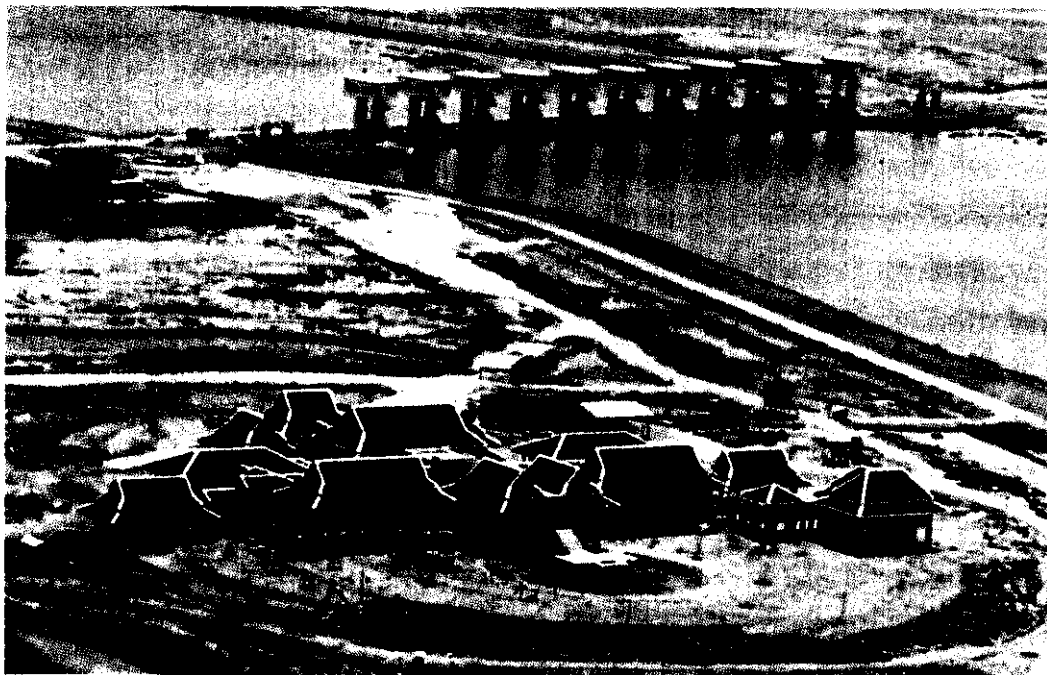
๓. เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้ง ระหว่างราษฎรผู้ทำนาอยู่กับราษฎรผู้ทำนาข้าว กรมชลประทานพิจารณาร่วมกับกรมประมง แบ่งเขตการทำนาข้าวและนากุ้ง ให้ชัดเจน โดยกรมชลประทานจะรับผิดชอบจัดหาน้ำจืดให้แก่การทำนาข้าว และกรมประมงดำเนินการเรื่องชลประทานน้ำเค็มเพื่อจัดหาน้ำเค็มให้แก่การทำนากุ้ง

๔. เพื่อให้การบังคับน้ำโดยประตูระบายน้ำเป็นไปตามวัตถุประสงค์ กรมชลประทานจะก่อสร้างทำนบกั้นน้ำปากพนัง และขุดช่องลัดให้น้ำไหลผ่านประตูระบายน้ำ นอกจากนั้นหน่วยราชการที่รับผิดชอบในการก่อสร้างเส้นทางคมนาคม ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการก่อสร้างถนนรวมหลายสาย เพื่อใช้เป็นเส้นทางคมนาคมที่สะดวกและรวดเร็ว แก่ราษฎร

วันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบกับ ร่างพระราชบัญญัติกำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่เวนคืน ท้องที่ตำบลหูล่อง และตำบลบางพระ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ และส่งให้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาดำเนินการต่อไป โดยร่างดังกล่าวนี้มีสาระคือเพื่อ ก่อสร้างประตูระบายน้ำปากพนัง ตามโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำหรับป้องกันน้ำทะเลไม่ให้เข้าในแม่น้ำ และเพื่อเก็บน้ำจืดไว้ในแม่น้ำและลำน้ำ สำหรับให้ราษฎรใช้ทำการเกษตร การอุปโภค และบริโภค รวมทั้งเป็นแหล่งน้ำดิบสำหรับใช้ผลิตน้ำประปา

พ.ศ. ๒๕๓๗ พ.อ.วินัย สมพงษ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ได้ทำพิธีเปิด สะพานข้ามแม่น้ำปากพนังที่อำเภอปากพนัง หลังจากดำเนินการก่อสร้างมากกว่า ๓ ปี ใช้งบประมาณ ๑๕๑,๒๕๒,๐๐๐ บาท สะพานมีลักษณะเป็นคอนกรีตยาว ๘๒๐ เมตร ผิวจราจรกว้าง ๑๐.๐๐ เมตร ทางเท้าข้างละ ๑.๒๕ เมตร

วันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๑๗
ทรงพระราชปฏิสันถาร
กับราษฎรในโอกาสเสด็จ
พระราชดำเนินเยี่ยมราษฎร
บ้านเนินธัมมัง
ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว
อำเภอเชียรใหญ่
จังหวัดนครศรีธรรมราช

พระตำหนักที่
ชาวปากพนัง
สร้างถวายแด่
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ณ บริเวณโครงการ
พัฒนาพื้นที่
ลุ่มน้ำปากพนัง

วันที่ ๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถเสด็จ
บ้านเนินธัมมัง หมู่ที่ ๕ ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเชียรใหญ่ เสด็จเยี่ยมโครงการศิลปาชีพ จัดตั้ง
เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖ พร้อมทั้งพระราชทานสิ่งของเครื่องใช้และพันธุ์พืช ทรงช่วยเหลือราษฎร ยากจน
๘๕ ครัวเรือนที่ไม่มีรายได้นี้ เนื่องจากทำการเกษตรไม่ได้เพราะสภาพที่ดินเป็นดินเปรี้ยว

วันที่ ๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เสด็จโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนท่าข้าม หมู่ที่ ๕ ตำบลควนหนองหงส์ อำเภอชะอวด ทรง
เยี่ยมเยียนครูและนักเรียน พระราชทานสิ่งของเครื่องใช้และพันธุ์พืชแก่พสกนิกร

วันที่ ๑๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จ
โรงเรียนสอนหาตประชาสรรค์ ตำบลสอนหาต อำเภอชะอวด เสด็จเยี่ยมเยียนราษฎร พระราชทาน
สิ่งของเครื่องใช้และพันธุ์พืชแก่ราษฎร

การสนองตามพระราชดำริ

โดยสภาพความเป็นจริง เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า พระราชดำรินักวิชาการพัฒนาชนบท ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สามารถสร้างความอยู่ดีกินดีให้แก่พสกนิกรของพระองค์ เป็นแนวทางที่คอยส่งเสริมบทบาทหน้าที่ประจำขององค์กรของรัฐทั้งที่บกพร่องหรือมีอุปสรรคในแง่มุมต่างๆ พระราชดำริ จึงถือว่าเป็นนโยบายสำคัญยิ่งในกระบวนการพัฒนาสังคมโดยมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นจุดกำเนิดของนโยบาย ดังที่ Arry D. Brewer และ Peter De Leon ได้เสนอไว้กรณีประเทศไทย พระราชดำรินโยบายพัฒนาสังคมที่สำคัญของไทยให้ประสบความสำเร็จตลอดมา ฉะนั้นการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังก็เป็นไปตามลักษณะดังกล่าว ทำให้แต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องนำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุความสำเร็จ ในที่นี้จะนำเสนอการปฏิบัติกิจกรรมของหน่วยงานและการใช้ทรัพยากรการพัฒนาที่น่าสนใจ ดังนี้

๓.๑ งบประมาณดำเนินการ

๓.๑.๑ ปีงบประมาณ ๒๕๓๗
จำนวน ๖๘,๐๖๕,๑๘๐ บาท จากงบกลางที่ตั้งไว้
สำหรับดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจาก
พระราชดำริ

๓.๑.๒ ปีงบประมาณ ๒๕๓๘,
๒๕๓๙ และปีต่อไปให้บรรจุไว้ในแผนพัฒนา
ประจำปีของส่วนราชการตามระบบ กชช.ปกติ

๓.๒ องค์การที่ดำเนินงาน

๓.๒.๑ คณะกรรมการบริหาร
โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจาก
พระราชดำริ มีนายจุลนภา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
เป็นประธาน มีอำนาจหน้าที่โดยสรุปคือ กำหนด
นโยบาย วัตถุประสงค์ แนวทางการพัฒนา และแผนการดำเนินงาน อำนาจการ ควบคุม ติดตาม
ผล และให้คำแนะนำแก่กรรมการชุดอื่น

๓.๒.๒ คณะกรรมการการดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๑/๒๕๓๖ ลงวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖ ประกอบด้วยคณะ
อนุกรรมการจากตัวแทนหน่วยงานราชการจำนวน ๒๑ คน โดยมีแม่ทัพภาคที่ ๔ เป็นประธาน
อนุกรรมการ และมีผู้อำนวยการกองกิจการพลเรือน ทภ. ๔ เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

๓.๒.๓ คณะอนุกรรมการฝ่ายก่อสร้างด้านชลประทาน มีหน้าที่โดยสรุปคือ
จัดทำแผนงาน แผนปฏิบัติการ และงบประมาณ ควบคุมกำกับดูแลประสานงานการปฏิบัติงาน
ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และรายงานให้คณะกรรมการการบริหารฯ ตามคำสั่งคณะกรรมการ
บริหารโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๑/๒๕๓๖ ลงวันที่ ๑๑
กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖ ประกอบด้วยคณะอนุกรรมการจากตัวแทนหน่วยงาน ๑๖ คน ตำแหน่งที่
สำคัญคือ อธิบดีกรมชลประทานเป็นประธานอนุกรรมการ และผู้อำนวยการสำนักงานกิจการพิเศษ
เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

๓.๒.๔ คณะกรรมการประชาสัมพันธ์โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีหน้าที่โดยสรุปคือ ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจอันดีแก่ประชาชน เชิญชวนให้มีการสนับสนุนโครงการ อำนวยความสะดวกแก่สื่อมวลชน ตามคำสั่งคณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ ๑/๒๕๓๖ ลงวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖ คำสั่งที่ ๒/๒๕๓๖ ลงวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๓๖ คำสั่งที่ ๓/๒๕๓๖ ลงวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๓๖ ประกอบด้วยตัวแทนจากหน่วยงานราชการ จำนวน ๑๕ คน ตำแหน่งที่สำคัญ มีเจ้ากรมกิจการพลเรือนกองทัพบก เป็นประธานอนุกรรมการ และมีผู้แทนกรมกิจการพลเรือน กองทัพบก เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

๓.๒.๕ คณะอนุกรรมการฟื้นฟูระบบการเกษตรในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง มีหน้าที่ โดยสรุปคือ กำหนดแนวทาง แผนงาน แผนปฏิบัติการ ฟื้นฟูระบบเกษตรให้เป็นไปตามแนวนโยบายควบคุม กำกับ ประสานงาน ตามคำสั่งคณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๑/๒๕๓๗ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๓๗ ประกอบด้วย ตัวแทนหน่วยงานราชการจำนวน ๑๕ คน ตามตำแหน่งที่สำคัญคือ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานคณะอนุกรรมการ และมีเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเป็น อนุกรรมการและเลขานุการ

๓.๒.๖ คณะอนุกรรมการดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้แต่งตั้งคณะทำงานประกอบด้วยข้าราชการส่วนกลางและระดับ จังหวัด เพื่อปฏิบัติ ๕ ด้าน คือ

- คณะทำงานพัฒนาและส่งเสริมการเกษตร
- คณะทำงานด้านป่าไม้
- คณะทำงานด้านส่งเสริมปศุสัตว์
- คณะทำงานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ ด้านการประมง
- คณะทำงานประสานการจัดทำแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

๓.๒.๗ องค์การเฉพาะกิจในระดับจังหวัด หรือพื้นที่ เป็นองค์กรเพื่อรองรับ การปฏิบัติงานของแต่ละหน่วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม ศักยภาพ และภารกิจในการดำเนินงาน ในที่นี้จะไม่นำเสนอรายละเอียด

ทุนช่วยผู้ประสบวาทภัยภาคใต้ : มูลนิธิราชประชานุเคราะห์

สืบเนื่องจากการที่พายุโซนร้อนเอยีตพัดผ่านทางตอนใต้ของประเทศไทย เมื่อค่ำคืนของวันที่ ๒๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๕ ทำให้จังหวัดภาคใต้ประมาณ ๑๒ จังหวัดได้รับความเสียหาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่บริเวณแหลมตะลุมพุก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น บ้านเรือนราษฎรจมหายไปกับสายน้ำและจำนวนผู้เสียชีวิตมีเป็นจำนวนมาก ต่อมาเมื่อเหตุการณ์ผ่านไปแล้วได้มีการชุดหลุมฝังศพชั่วคราวที่ใช้ในช่วงนั้น ขึ้นมาทำพิธีทางศาสนา นับจำนวนผู้เสียชีวิตได้ทั้งสิ้นประมาณ ๑,๐๐๐ ราย ส่วนผู้ที่รอดชีวิตได้อพยพไปอยู่ยังอำเภอปากพนัง และบ้างกลับภูมิลำเนาเดิม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระบรมราชโองการ ผ่านทางอดีตเลขาธิการพระราชวัง นายพูนเพิ่ม ไกรฤกษ์ (ซึ่งขณะนั้น ดำรงตำแหน่งหัวหน้ากองมหาดเล็ก) ไปยังนายปกรณ์ อังศุสิงห์ อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ในขณะนั้น ให้รีบเดินทางไปช่วยเหลือราษฎร โดยทรงติดต่อเครื่องบินของกองทัพอากาศเตรียมไว้แล้ว ซึ่งกรมประชาสัมพันธ์ได้เตรียมสิ่งของไว้พร้อมแล้วจึงสามารถเดินทางได้ในวันที่ ๒๘ หลังจากที่ได้รับการติดต่อเมื่อวันที่ ๒๗ ในการนี้ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ องค์สภานายิกา สภากาชาดไทย ได้มีพระราชเสาวนีย์ให้แพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่สภากาชาดไทยร่วมเดินทางไปกับคณะด้วยนอกจากนี้ยังมีข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของกระทรวงมหาดไทยอาทิจหวงอรรถวิภาคไพศาลย์ หลวงยุกตเสวีวิวัฒน์ ร่วมเดินทางด้วยเช่นกัน

คณะจากกรุงเทพฯ เดินทางไปพบผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช และร่วม เดินทาง ไปยังแหลมตะลุมพุก อำเภอปากพนัง ซึ่ง ณ ที่นั้น ไม่มีบ้านเรือนราษฎรหลงเหลืออยู่ผู้คนจมน้ำตาย เป็นจำนวนมาก จนแทบไม่มีที่ฝังศพ เป็นที่ชวนสลดสังเวชมาก ภาคใต้เวลานั้นจำเป็นจะต้อง ได้รับการสงเคราะห์ช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนในเบื้องต้น ในด้านที่อยู่อาศัย อาหาร เสื้อผ้า ยารักษาโรค อันเป็นปัจจัย ๔ ซึ่งนอกเหนือจากการช่วยเหลือของทางราชการแล้ว หน่วยงานภาคเอกชน ตลอดจน ประชาชนทั่วประเทศก็ได้มีส่วนในการช่วยเหลือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ ให้สถานีวิทย.อ.ส. ประกาศเชิญชวนผู้มีจิตศรัทธาบริจาคทรัพย์และสิ่งของ เพื่อช่วยเหลือ ผู้ประสบภัย ประการสำคัญทรงรับและพระราชทานสิ่งของด้วยพระองค์เอง นอกเหนือจาก การที่ทรงดนตรีให้คนขอเพลงโดยบริจาคเงินช่วยผู้ประสบภัย นับเป็นการใช้สื่อวิทยุในกิจการ ลักษณะนี้เป็นครั้งแรก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเล่าว่า

...เรื่องสมัยก่อนไม่เคยมี และทรงจัดทำเป็นพระองค์แรกคือ การรับบริจาคเงิน ช่วยการกุศลผ่านทางวิทยุ ตอนนั้นมีวาทภัยที่แหลมตะลุมพุก ทรงเล่นดนตรีให้คน ขอเพลงโดยบริจาคช่วยผู้ประสบภัยที่แหลมตะลุมพุก เป็นการใช้สื่อวิทยุในกิจการ อย่างนี้เป็นครั้งแรก...

(จากหนังสือ พระราชอัจฉริยภาพ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ ไอทีเฉลิมพระเกียรติ ๑ - ๔ มิถุนายน ๒๕๓๘ หน้า ๑๘)

ความเดือดร้อนของพี่น้องชาวไทยในครั้งนั้น เป็นความเดือดร้อนครั้งยิ่งใหญ่ที่ไม่เคย ปรากฏมาก่อน พี่น้องประชาชนในภาคอื่นๆ ได้ช่วยกัน “ทำบุญร่วมกับในหลวง” อย่างเต็มที่ เพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและรักษาชีวิตของผู้ที่รอดตายให้ยังคงอยู่ความช่วยเหลือหลังโหลเข้าสู่ สถานีวิทย.อ.ส. ดังนั้นในเวลาเพียงแค่ ๑ เดือน มีผู้บริจาคทรัพย์ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เป็นจำนวนรวมทั้งสิ้น ๑๑ ล้านบาทเศษ และสิ่งของเครื่องใช้ อาหารแห้ง อีกประมาณห้าล้านบาท เกิดความร่วมมือร่วมใจกันในสังคมไทยแม้กระทั่งผู้ที่ไม่สามารถบริจาคทรัพย์หรือสิ่งของได้ ก็บริจาคแรงงาน ใช้กำลังกายเป็นอาสาสมัครช่วยในการขนส่งยกข้าวของต่างๆ ไปบรรเทาความ ทุกข์ยากแก่ประชาชน โดยกรมประชาสัมพันธ์เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานเงินและสิ่งของ ไปดำเนินการช่วยเหลือราษฎรตามพระราชประสงค์ตลอดเวลา

จึงได้มีการช่วยเหลือผู้ประสบภัยตั้งแต่ด้านอาหาร เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ซ่อมแซมที่พักอาศัย สร้างที่พักชั่วคราว แจกจ่ายเครื่องมือประกอบอาชีพ จัดสรรเงินเป็นทุน ประเดิมแก้ความอดอยาก มัสยิด ศาลเจ้า รวมทั้งสร้างสถานสงเคราะห์เด็กที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรับบุตรหลานของผู้ประสบภัยที่กำพร้าบิดา มารดา หรือผู้ปกครองที่เสียชีวิต โดยอยู่ในความ ดูแลของกรมประชาสัมพันธ์ เพื่อจะได้เป็นการช่วยแบ่งเบาภาระงบประมาณของทางราชการ โดยเหตุที่เด็กเหล่านี้เมื่อสิ้นบิดามารดาที่ขาดผู้อุปการะ ขาดอนาคต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชประสงค์ให้เด็กเหล่านี้ได้เรียนหนังสือตามกำลังความสามารถ เด็กคนใดถนัดทาง วิชาชีพก็ส่งเสริมในทางวิชาชีพ คนใดเฉลียวฉลาดก็ควรส่งเสริมให้เรียนถึงขั้นอุดมศึกษา เพื่อ เด็กนั้นจะได้ช่วยตัวเองและเป็นกำลังรับใช้ประเทศชาติต่อไป ทั้งยังได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ โปรดกระหม่อมพระราชทานเงินให้กระทรวงศึกษาธิการ สร้างโรงเรียนประชาบาลที่ถูกพายุพัดพัง รวม ๑๒ โรงเรียนใน ๖ จังหวัดภาคใต้ พระราชทานชื่อว่า โรงเรียนราชประชานุเคราะห์

๑ , ๒, ๓, ๔, ๕ ถึง ๑๒ ตามลำดับ ซึ่งต่อมาได้มีการสร้างโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ขึ้นในภูมิภาคอื่นๆ ที่ประสบภัยหรืออยู่ในภาวะจำเป็นที่จะต้องมีสถานศึกษาพิเศษรองรับอีกหลายแห่ง จนปัจจุบันมีโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๓๒ แห่ง คือ

ก.โรงเรียนประเภทประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ รวม ๑๙ โรงเรียน ได้แก่

๑. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์บ้านปลายแหลม ตำบลแหลมตะลุมพุก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

๒. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๑ ตำบลเหนือคลอง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

๓. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒ ตำบลโคกยาง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

๔. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๓ ตำบลทุ่งตะโก อำเภอทุ่งตะโก จังหวัดชุมพร

๕. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๔ ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

๖. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๕ ตำบลบางจาก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

๗. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๖ ตำบลกะปาง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

๘. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๗ ตำบลเสาชัง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

๙. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๘ ตำบลท่าศาลา อำเภوتاศาลา จังหวัด นครศรีธรรมราช

๑๐. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๙ ตำบลเพชรเกษม ตำบลลูโป๊ะสาวอ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส

๑๑. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๑๐ หมู่ ๔ ตำบลลูโป๊ะสาวอ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส

๑๒. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๑๑ ตำบลคลองแดน อำเภอระโนด จังหวัด สงขลา

๑๓. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๑๒ ตำบลพรุพี อำเภอนาสาร จังหวัด สุราษฎร์ธานี

๑๔. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๑๓ บ้านงอมลัก ตำบลท่าแฝก อำเภอ ท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

๑๕. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๑๔ ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

๑๖. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๑๕ ตำบลเวียง อำเภอเชียงแสน จังหวัด เชียงราย

๑๗. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๑๖ ตำบลหัวเรือ อำเภอลำปำ จังหวัด
มหาสารคาม

๑๘. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๑๗ ตำบลหนองแสง อำเภอลำปำ จังหวัด
มหาสารคาม

๑๙. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๑๘ ตำบลโพธิ์ อำเภอลำปำ จังหวัด
มหาสารคาม

ข.โรงเรียนประเภทศึกษาสงเคราะห์ สังกัดกรมสามัญศึกษา รวม ๑๓ โรงเรียน ได้แก่

๑. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๑๙ ตำบลหนองหงส์ อำเภอทุ่งสง จังหวัด
นครศรีธรรมราช

๒. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๐ หมู่ ๗ บ้านหินลับ ตำบลสลุย อำเภอ
ท่าแซะ จังหวัดชุมพร

๓. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๑ บ้านทุ่งรวงทอง ตำบลแม่ลาน้อย
อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

๔. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๒ บ้านหมอแปง ตำบลนาเตง อำเภอปาย
จังหวัดแม่ฮ่องสอน

๕. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๓ หมู่ ๗ บ้านเนินเพิ่ม ตำบลเนินเพิ่ม
อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

๖. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๔ บ้านห้วยจั่ว ตำบลทุ่งรวงทอง อำเภอจุน
จังหวัดพะเยา

๗. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๕ หมู่ ๔ บ้านยางโทน ตำบลแม่ยางตาล
อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่

๘. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๖ หมู่ ๑ บ้านสันป่าฮัก ตำบลน้ำดิบ
อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน

๙. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๗ หมู่ ๑๘ บ้านเตาถ่าน ตำบลจุมพล
อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

๑๐. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๘ หมู่ ๑ บ้านย้อย ตำบลย้อย อำเภอคำเขื่อนแก้ว
จังหวัดยโสธร

๑๑. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๙ หมู่ ๒ บ้านหนองกิโล ตำบลหนองครก
อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ

๑๒. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๓๐ หมู่ ๒ บ้านดอนชัย (แม่แหลง) ตำบล
แม่ฮ้อย อำเภอแม่ฮ้อย จังหวัดเชียงใหม่

๑๓. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๓๑ หมู่ ๑๐ บ้านแม่ปาน ตำบลช่างเคิ่ง
อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

การช่วยเหลือในลักษณะนี้ นอกเหนือจากจะเป็นความรับผิดชอบของทางราชการแล้ว ทุนพระราชทานทั้งที่เป็นส่วนพระองค์ และที่ประชาชน “ทำบุญร่วมกับในหลวง” ก็เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้พี่น้องประชาชนชาวไทยได้คลายความเดือดร้อนในขั้นต้นไปได้เป็นอย่างดี ทั้งเป็นตัวอย่างของการแสดงความร่วมมือร่วมใจในสังคม เพราะมีการบริจาคเข้ามามากมาย แสดงความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันระหว่างพระมหากษัตริย์กับประชาชน

เงินจำนวน ๑๑ ล้านบาทเศษนี้ เมื่อได้จัดสรรช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยแล้วยังเหลือเงินอีก ๓ ล้านบาท เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งความสามัคคีในชาติอย่างดีเลิศและ เพื่อให้มีการดำเนินการหาดอกผลสะสมเพิ่มไว้มงเคราะห์ประชาชนยามเกิดสาธารณภัยให้เป็นไปตามกุศลเจตนาของผู้บริจาคอย่างแท้จริง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงพระราชทานเงินสามล้านบาทที่เหลือนี้เป็นทุนประเดิมก่อตั้ง **มูลนิธิราชประชานุเคราะห์** ซึ่งมีความหมายว่า พระราชากับประชาชนอนุเคราะห์ซึ่งกันและกัน เป็นการแสดงน้ำพระทัยว่า เวลาทำงาน ควรจะได้ให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รับมูลนิธินี้ให้อยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ และทรงดำรงตำแหน่งพระบรมราชูปถัมภกแห่งมูลนิธินี้ด้วย

พระราชดำริสตอนหนึ่งที่พระราชทานแก่คณะกรรมการมูลนิธิฯ เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๙ กล่าวถึงจุดประสงค์หลักของมูลนิธิว่า

จุดประสงค์ในการตั้งมูลนิธินี้ขึ้นมา นอกจากจะให้มูลนิธิช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้ความช่วยเหลือแก่ทางราชการในเรื่องการสงเคราะห์ผู้ประสบสาธารณภัยแล้วที่สำคัญก็เพื่อให้ราษฎรมีความสบายใจว่าเมื่อผู้ใดเกิดความเดือดร้อนขึ้นแล้วก็มีคนที่ไม่เดือดร้อนคอยช่วยเหลืออยู่เสมอ ให้ถือว่ามูลนิธิเป็นตัวแทนของราษฎรที่ประสบภัยได้รับความเดือดร้อนทั้งประเทศ ให้ประชาชนเรามีความมั่นใจว่า เมื่อมีภัยพิบัติเกิดขึ้นแล้ว ต้องได้รับความช่วยเหลือจากมูลนิธิอย่างแน่นอน

มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จึงได้ก่อกำเนิดขึ้นและจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๖ ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีต่อพลสกนิกของพระองค์ได้ทรงมีพระราชดำริว่าภัยธรรมชาติหรือสาธารณภัยอาจเกิดขึ้นเมื่อใดก็ได้ ไม่มีผู้ใดจะคาดหมายได้ ดังที่เกิดขึ้น ที่แหลมตะลุมพุก จังหวัดนครศรีธรรมราช และหลายจังหวัดภาคใต้ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งสำนักงานอยู่ในกรมประชาสัมพันธ์ และทรงแต่งตั้งนายปกรณ อังศุสิงห์ เป็นนายกมูลนิธิฯ คนแรก (ปัจจุบันถึงแก่กรรม ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายจาด อูร์สยะนันท์ ดำรงตำแหน่ง เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๙) พลเอกหลวงกัมปนาทแสนยากร เป็นประธานกรรมการบริหารคนแรก (ปัจจุบันนายขวัญแก้ว วัชโรทัย ดำรงตำแหน่ง โดยการเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหาร)

กฎหมาย
ที่ 3422/2506

กระทรวงมหาดไทย

27 กุมภาพันธ์ 2506

เรื่อง การช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์ผู้ประสบภัยในจังหวัดภาคใต้

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย ประกาศกระทรวงมหาดไทยลงวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2506

เรื่อง การช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์ผู้ประสบภัยในจังหวัดภาคใต้
ทั่วกระทรวงมหาดไทยได้มีประกาศลงวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2506 เกี่ยวกับ
เรื่อง การดำเนินการช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์ผู้ประสบภัยในจังหวัดภาคใต้ โดยมี
สาระสำคัญโดยย่อว่า กระทรวงมหาดไทยได้ดำเนินการบรรเทาทุกข์ราษฎรผู้ประสบภัย
ครั้งนี้ทั้งแก่คนเป็นสำคัญมาจนถึงบัดนี้เป็นเวลาประมาณ 3 เดือนเศษ ทั้งนี้ได้มีพระมหา
กรุณาธิคุณจากสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีในรัชกาลปัจจุบัน ทรง
พระราชทานเงินและสิ่งของซึ่งประชาชนได้บริจาคโดยเสด็จพระราชกุศลส่งไปช่วยเหลือ นอก
จากนี้กระทรวงมหาดไทยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ
จนเป็นผลให้การบรรเทาทุกข์ครั้งนี้ดำเนินไปได้ด้วยดี จนกระทั่งราษฎรผู้ประสบภัยทาง
จังหวัดภาคใต้ได้ผ่านพ้นความทุกข์ยากต่าง ๆ และกลับคืนเข้าสู่สภาพที่ควรช่วยเหลือตนเอง
ต่อไปได้แล้ว กระทรวงมหาดไทยจึงได้ส่งประกาศของกระทรวง ฯ มาพร้อมหนังสือนี้
ไว้แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อทราบ.

ขอแสดงความกตัญญูอย่างสูง
(ลงชื่อ) อรรถวิภากรไพศาลย์
(หลวงอรรถวิภากรไพศาลย์)
รองปลัดกระทรวง ลงชื่อแทน
ปลัดกระทรวงมหาดไทย

กรมประชาสัมพันธ์.

สำเนาหนังสือฉบับนี้
ตรวจถูกต้องตรงกับต้นฉบับแล้ว

(นายวงศ์สนิท เชื้อพิบูล)

เลขาธิการกรมประชาสัมพันธ์
28 ก.พ. 2506

37
วิจารณ์ / ทัก
งาน

ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์ผู้ประสบภัยในจังหวัดภาคใต้

ตามที่ได้เกิดวาตภัยขึ้นในท้องที่จังหวัดภาคใต้ เมื่อวันที่ ๒๕ - ๒๖ ตุลาคม ๒๕๐๕ วาตภัยครั้งนี้ได้ทำความเสียหายให้แก่ชีวิต ทรัพย์สินของราษฎร วัดวาอารามและสถานประกอบศาสนกิจทางศาสนาต่างๆ ตลอดจนทรัพย์สินของทางราชการเป็นจำนวนมาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงทราบและมีความห่วงใยในความทุกข์ยากที่เกิดแก่พสกนิกรของพระองค์เป็นอย่างยิ่ง จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถานีวิทยุ อ.ส. พระราชวังดุสิต ประกาศเชิญชวนประชาชนได้ร่วมกันบริจาคเงินและสิ่งของโดยเสด็จพระราชกุศล ส่งไปบรรเทาทุกข์ราษฎรผู้ได้รับความเดือดร้อนเนื่องจากวาตภัยครั้งนี้

ปรากฏว่า ได้มีผู้มีจิตศรัทธาให้ความร่วมมือนำเงินและสิ่งของทูลเกล้าฯ ถวาย โดยเสด็จพระราชกุศล เพื่อช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ผู้ประสบภัยเป็นจำนวนมาก ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานมายังกรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงมหาดไทย และทางราชการได้ดำเนินการนำเงินและสิ่งของแจกจ่ายช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางจังหวัดภาคใต้ในคราวนี้ไปแล้วทุกจังหวัด คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช, สุราษฎร์ธานี, นราธิวาส, กระบี่, พังงา, สงขลา, ชุมพร และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นลำดับมาจนถึงบัดนี้เป็นเวลาประมาณ ๓ เดือน ตามที่กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศโฆษณารายละเอียดในการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ทางวิทยุกระจายเสียงและทางสถานีโทรทัศน์ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบทั่วกันเป็นคราวๆ ตลอดมาแล้ว

การช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ประสบภัยทางภาคใต้ครั้งนี้ นอกจากพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ องค์สภานายกสภากาชาดไทยแล้ว ทางรัฐบาล นับแต่ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ฯพณฯ รัฐมนตรี และกระทรวงทบวงกรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนถึงสภากาชาดไทย ได้จัดส่งเจ้าหน้าที่เดินทางไปเยี่ยมเยียนและให้การสงเคราะห์แก่ราษฎรด้วยความเห็นอกเห็นใจที่ได้รับภัยพิบัติครั้งนี้เป็นอย่างมาก นอกจากนี้ประมุขของรัฐ และรัฐบาลของประเทศต่างๆ หน่วยราชการและองค์การกุศลต่างๆ และมูลนิธิ บริษัท ห้างร้าน ประชาชนทั่วไปทั้งในจังหวัด พระนคร ธนบุรี และในจังหวัดต่างๆ รวมทั้งทหารทุกเหล่า นิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัย ลูกเสือและเด็กนักเรียนอีกเป็นจำนวนมาก ต่างได้บริจาคเงินและสิ่งของโดยเสด็จพระราชกุศลครั้งนี้ด้วย นอกจากนี้แล้วยังร่วมกันสละเวลาและกำลังกายทำงานช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ผู้ประสบภัย โดยพร้อมเพรียงทั่วหน้ากัน

โดยเฉพาะกระทรวงมหาดไทยนั้น เมื่อได้รับรายงานจากจังหวัดทางภาคใต้ที่ประสบภัย มีราษฎรเสียชีวิต ทรัพย์สินเสียหาย จึงได้จัดส่งข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของกระทรวงมหาดไทย ร่วมกับข้าราชการกระทรวงทบวงกรมที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงสาธารณสุข สภากาชาดไทยรับเดินทางโดยทางเครื่องบินของกองทัพอากาศไปร่วมพิจารณาให้ความช่วยเหลือ

กับทางจังหวัด เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าต่างๆ เช่น การจัดหาที่พักอาศัยชั่วคราว แจกจ่ายอาหารบริโภค แจกจ่ายเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม เครื่องอุปโภคที่จำเป็นช่วยซ่อมแซมบ้านเรือนที่เสียหาย ตลอดจนช่วยเหลือผู้ได้รับบาดเจ็บและเจ็บป่วยเนื่องจากอุบัติเหตุครั้งนี้ช่วยเหลือเครื่องมือประกอบอาชีพแก่ราษฎรที่มีรายได้น้อย จนเป็นผลให้ราษฎรเหล่านั้นคลี่คลายความเดือดร้อนในปัญหาเฉพาะหน้าขั้นหนึ่งแล้ว นอกจากนี้ก็มีข้าราชการผู้ใหญ่กระทรวงอื่น อาทิ ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พร้อมด้วยข้าราชการผู้ใหญ่ในกระทรวงนั้นๆ ได้ไปตรวจดูแลเพื่อช่วยเหลือด้วยตนเอง

ต่อมา กระทรวงมหาดไทยได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบวาตภัยภาคใต้ขึ้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นจังหวัดที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากวาตภัยมากที่สุด ประกอบด้วย หลวงอรรถวิภาคไพศาลย์ รองปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้อำนวยการศูนย์ฯ ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นรองผู้อำนวยการศูนย์ ฯ กับมีเจ้าหน้าที่กรมการปกครอง กรมประชาสัมพันธ์ เป็นเจ้าหน้าที่ดำเนินการพิจารณาให้ความช่วยเหลือราษฎรผู้ประสบวาตภัย ร่วมกับจังหวัดที่ได้รับความเสียหาย เป็นระยะที่ ๒ ตามโครงการซึ่งได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี ผลการปฏิบัติงานของศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบวาตภัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการแจกจ่ายสิ่งของเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ราษฎรผู้ประสบวาตภัยเป็นจำนวนมาก อาทิ เครื่องมือประมง ข้าวสาร เสื้อผ้า ผ้าห่ม มุ้ง สังกะสี น้ำมันก๊าส อาหารกระป๋อง กับเร่งรัดในการจัดสร้างที่พักอาศัยชั่วคราว การรื้อถอนต้นไม้และเตรียมการเพาะปลูกใหม่ เป็นต้น

เนื่องจาก พระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อมและพระมหากรุณาธิคุณของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ องค์สภานายิกา สภากาชาดไทย ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเงินและให้ประชาชนผู้มีจิตศรัทธา บริจาคทรัพย์และวัสดุสิ่งของโดยเสด็จพระราชกุศลครั้งนี้ดังกล่าวแล้ว จึงปรากฏว่าองค์การ มูลนิธิต่างๆ บริษัท ห้างร้าน ประชาชน ได้บริจาคเงินและสิ่งของโดยเสด็จพระราชกุศลครั้งนี้อย่างมากมาย นอกจากนี้ ราษฎรที่ประสบวาตภัยได้รับความกรุณาปราณีจาก ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี เป็นกรณีพิเศษ โดยคอยสอดส่องและติดตามผลการปฏิบัติงานของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด ด้วยความสนใจ ตลอดจนให้กำลังใจแก่ราษฎรผู้ประสบวาตภัยได้รับ ด้งหน้าตั้งต้นประกอบอาชีพช่วยเหลือตนเองอย่างขมักเขม้นจนเป็นผลให้ราษฎรผู้ประสบวาตภัย ทางจังหวัดภาคใต้ครั้งนี้ได้ผ่านพ้นความเดือดร้อนทุกข์ยากต่างๆ ไปด้วยดี และได้เริ่มประกอบอาชีพเพื่อช่วยเหลือตนเองต่อไป นับว่าการช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ประสบวาตภัยครั้งนี้ เป็น การทำให้ผู้ประสบภัยได้ผ่านพ้นความทุกข์ยากเดือดร้อนในระยะแรก และราษฎรส่วนใหญ่ ได้กลับคืนสภาพพอที่จะช่วยตนเองต่อไปได้แล้ว

ดังนั้น กระทรวงมหาดไทยจึงได้มีคำสั่งให้ยุบเลิกศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบวาตภัยภาคใต้ตั้งแต่วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๐๕ เป็นต้นไป สำหรับเงินซึ่งมีผู้มีจิตศรัทธา บริจาคโดยเสด็จพระราชกุศลบรรเทาทุกข์ผู้ประสบวาตภัยซึ่งยังเหลืออยู่นั้น กระทรวงมหาดไทย ได้มีโครงการที่จะใช้จ่ายให้เป็นไปตามพระราชประสงค์และเจตจำนงของผู้บริจาคอยู่แล้วหลาย ประการ อาทิ การจัดตั้งสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้า ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช สร้างโรงเรียน

ที่แหลมตะลุมพุก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช และกำลังดำเนินการจัดตั้ง มูลนิธิ สงเคราะห์เด็กและผู้ประสบภัยทั่วไป เป็นต้น

กระทรวงมหาดไทยขอน้อมเกล้าฯ ระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ องค์สภานายิกาสภาภาษาไทย และขอขอบพระคุณ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ฯพณฯ รัฐมนตรี องค์การ มูลนิธิ บริษัท ห้างร้านและ ประชาชนที่ได้มีเมตตาจิตให้ความกรุณาปราณีแก่ราษฎรผู้ประสบวาทภัย โดยการบริจาค เงินและ สิ่งของ สละกำลังกาย กำลังแรงงาน เพื่อช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ผู้ประสบวาทภัยทางภาคใต้ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย จึงประกาศมาเพื่อทราบโดยทั่วกัน.

กระทรวงมหาดไทย
๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๖

**สรุปกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
แก่คณะกรรมการบริหารของมูลนิธิราชประชานุเคราะห์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในโอกาสที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
เมื่อ วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๐๖**

.....

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานกระแสพระราชดำริแก่คณะกรรมการบริหารของมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เท่าที่จดจำได้โดยสรุปดังต่อไปนี้

๑. มูลนิธิก่อกำเนิดขึ้นได้จากเงินโดยเสด็จพระราชกุศลสงเคราะห์ผู้ประสบวาทภัยภาคใต้เมื่อปี ๒๕๐๕ เพราะได้ช่วยเหลือกันไปแล้วยังมีเงินเหลืออยู่ มีพระราชประสงค์จะให้มันดอกผลงอกเงยขึ้น จึงพระราชทานเป็นทุนประเดิมตั้งมูลนิธิขึ้น ๓ ล้านบาท ที่ฝากธนาคารไว้ได้ดอกเบี้ยปีละ ๒ แสนกว่าก็ดีแล้ว แต่มีพระราชประสงค์ให้เพิ่มพูนขึ้นเรื่อยๆ ไม่ให้ร่อยหรอไป การใช้จ่ายต้องระมัดระวัง

๒. ทุนวาทภัยภาคใต้นี้ก่อนตั้งมูลนิธิก็ได้พระราชทานให้กรมประชาสงเคราะห์ตั้งสถานสงเคราะห์เด็กขึ้นที่นครศรีธรรมราชแล้ว ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ข้อหนึ่งของมูลนิธิในเรื่องสงเคราะห์เด็กอนาถา เพราะเป็นห่วงอนาคตของเด็กที่พ่อแม่ตายไปไม่มีใครจะอุปการะ จึงมอบกรมประชาสงเคราะห์ซึ่งมีหน้าที่อยู่แล้ว เด็กเหล่านี้จะต้องมีโครงการให้ได้รับการศึกษาให้มีวิชาความรู้พอเลี้ยงตนเองได้ต่อไป และมีพระราชประสงค์ว่า สถานสงเคราะห์เด็กที่นครศรีธรรมราชนี้ต่อไปควรดัดแปลงจัดเป็นโรงเรียนอาชีวศึกษาขึ้น หัตถศึกษาเป็นเรื่องสำคัญที่เด็กจะไปประกอบอาชีพต่อไปได้ ไม่ใช่ส่งเสริมให้เด็กเรียนหนังสืออย่างเดียว การศึกษาทุกอย่างให้ถูกทางเป็นสิ่งที่ดีแก่เด็กทั้งนั้น จะต้องส่งเสริมการศึกษาตามแนวทางของเด็กแต่ละคน เด็กคนไหนเห็นว่า

มีสมอง หรือความถนัดทางวิชาชีพก็ส่งเสริมในทางวิชาชีพ คนไหนมีสมองดีเฉลียวฉลาด ควรส่งเสริมให้เรียนถึงขั้นอุดมศึกษา เช่น เป็นช่าง เป็นหมอ ก็ส่งเสริมให้ถูกทาง เพื่อเด็กนั้นจะได้ช่วยตัวเอง และเป็นกำลังรับใช้ประเทศชาติต่อไป

เด็กอนาถาที่สถานสงเคราะห์นครศรีธรรมราชนั้น เป็นหน้าที่มูลนิธินี้จะส่งเสริมเพื่ออนาคตอันดีของเด็กต่อไปด้วย นอกจากที่รัฐบาลช่วย

๓. เรื่องการสงเคราะห์ผู้ประสบภัย มีกระแสพระราชดำรัสว่า ที่ประธานกรรมการกราบบังคมทูลว่า ให้ทำร่วมกับกรมประชาสงเคราะห์ก็ดีแล้ว แต่มีพระราชประสงค์ให้มูลนิธิทำให้เร็วที่สุด เมื่อเกิดภัยขึ้นที่ไหน มูลนิธินี้ควรจะต้องไปถึงก่อนกรมประชาสงเคราะห์ เพราะกรมประชาสงเคราะห์เป็นทางราชการต้องทำตามแบบของราชการ เช่น จ่ายเงินต้องขออนุมัติก่อน จะให้เร็วทันที่ทันโดยย่อไม่ได้ การช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ประสบภัยของมูลนิธิถือหลักกว่าเป็นการช่วยฉุกเฉิน ทั้งการป้องกันระงับเหตุ และแก้ความเดือดร้อนของประชาชนที่ประสบภัยระยะแรก เช่น ช่วยตำรวจดับเพลิงลากสายสูบ ช่วยชนของดูแลข้าวของทรัพย์สิน มูลนิธิจะต้อง ไปช่วยในทันทีทันใด หรือเมื่อมีข่าวว่าน้ำจะท่วมที่ใด ก็ไปช่วยให้ราษฎรทำมูลดินเป็นที่พักอาศัยสัตว์ วัว ควาย หนีน้ำป้องกันไว้ล่วงหน้า ไม่ต้องให้ราษฎรเอาวัว ควาย หนีน้ำมาอาศัยบนถนน ทางรถไฟอย่างที่เคยเห็นมา การช่วยให้เร็วทันที่ จะป้องกันความเสียหาย ความเดือดร้อน และประหยัดด้วย มีพระราชดำรัสว่า “*Time is money. คือทำให้เร็วก็จะประหยัดเงิน เพราะไม่เสียหาย หรือเสียหายน้อย*”

มูลนิธิควรจัดเวรกันไว้เมื่อมีเหตุร้ายเกิดขึ้นจะได้ไปช่วยเหลือทันที และมีอาสาสมัครเข้าไปช่วยด้วย เพราะเป็นงานกุศลคงมีคนเต็มใจช่วยมาก อาสาสมัครนั้นต้องมีการอบรมให้รู้หน้าที่ว่า จะต้องทำอะไรบ้าง แบ่งหน้าที่ และอบรมไว้เป็นพวกๆ และทำสมุดคู่มือไว้เป็นหลักปฏิบัติ ที่กรรมการกราบบังคมทูลว่า ทางกรมตำรวจ (ท่านอธิบดีกรมตำรวจปัจจุบัน) จะมีเครื่องหมายให้แก่กรรมการและเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิ เพื่อแสดงตัวเวลาไปช่วยเหลือไฟไหม้นั้น ก็เป็นการดีจะได้รู้ว่าใครเป็นเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิ แต่ต้องระวังเหมือนกัน เพราะบางที่ผู้ติดเครื่องหมายนี้แล้วจะไปเบ่ง หรือปฏิบัติในทางไม่ดีต่างๆ จะทำให้เสียแก่มูลนิธิได้.

(นายเจริญ มโนพัฒนา)

เลขาธิการมูลนิธิฯ ผู้บันทึก.